

TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM CHO HỌC SINH TIỂU HỌC THÔNG QUA TRÒ CHƠI QUÂN SỰ TẠI TRUNG TÂM GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

Nguyễn Hải Dương

Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh Đại học Thái Nguyên

Tóm tắt: Bài viết tập trung nghiên cứu và đề xuất hệ thống biện pháp tổ chức hoạt động trải nghiệm (HDTN) nhằm phát triển một số phẩm chất chủ yếu cho học sinh (HS) tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên. Trên cơ sở lý luận và thực tiễn, tác giả xây dựng 5 biện pháp mang tính hệ thống, đồng bộ, đồng thời tiến hành khảo nghiệm để đánh giá mức độ cần thiết và tính khả thi của các biện pháp. Kết quả cho thấy các biện pháp đề xuất đều có tính cần thiết và khả thi cao, góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục phẩm chất cho học sinh trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay.

Từ khóa: Hoạt động trải nghiệm, trò chơi quân sự, phẩm chất học sinh, giáo dục tiểu học.

ORGANIZING EXPERIENTIAL ACTIVITIES FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH MILITARY GAMES AT THE NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION CENTER, THAI NGUYEN UNIVERSITY

Abstract: This article focuses on studying and proposing a system of measures for organizing experiential activities aimed at developing several core qualities in primary school students through military games at the National Defense and Security Education Center, Thai Nguyen University. Based on both theoretical and practical foundations, the author develops five systematic and synchronized measures, and also conducts a survey to assess their necessity and feasibility. The results show that all the proposed measures are highly necessary and feasible, contributing to improving the effectiveness of quality education for students in the current context of educational reform.

Keywords: experiential activities; military games; student qualities; primary education.

Nhận bài: 18/03/2026

Phản biện: 16/04/2026

Duyệt đăng: 19/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục hiện nay, việc phát triển phẩm chất và năng lực cho HS tiểu học trở thành mục tiêu trọng tâm. Hoạt động giáo dục trải nghiệm được tổ chức dưới nhiều hình thức khác nhau. Trong đó, hình thức tổ chức trò chơi là một trong các hình thức tổ chức trải nghiệm hữu hiệu. Trò chơi là một loại hình hoạt động giải trí, thư giãn; là món ăn tinh thần nhiều bổ ích, không thể thiếu được trong cuộc sống con người nói chung và đặc biệt phù hợp đối với lứa tuổi học sinh nói riêng. Trò chơi quân sự có ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành các phẩm chất như yêu nước, trách nhiệm, kỷ luật, đoàn kết và trung thực cho học sinh.

Nhưng trên thực tế các nhà trường còn đang gặp nhiều khó khăn về xây dựng kế hoạch, nội dung chương trình, thời gian, điều kiện nơi tổ chức sao cho không nhầm chán, bảo đảm an toàn tuyệt đối, đạt được mục đích, yêu cầu, hiệu quả của hoạt động học tập trải nghiệm. Đặc biệt các nhà trường đang thiếu môi trường “quân sự” để triển khai các hoạt động trải nghiệm thực tế với một môi trường giáo dục đặc thù. Trước thực tế đó, một định hướng rất khả thi đó là tổ chức hoạt động trải nghiệm cho học sinh các trường tiểu học tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) Đại học Thái Nguyên.

Tại Trung tâm GDQP&AN Đại học Thái Nguyên, việc tổ chức HDTN cho học sinh tiểu học thông qua trò chơi quân sự đã được triển khai, tuy nhiên vẫn còn tồn tại hạn chế nhất định. Do đó, việc nghiên cứu và đề xuất các biện pháp tổ chức phù hợp là cần thiết nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở và nguyên tắc đề xuất biện pháp tổ chức hoạt động trải nghiệm nhằm phát triển một số phẩm chất cho học sinh tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại GDQP&AN Đại học Thái Nguyên

2.1.1. Cơ sở đề xuất biện pháp

Xuất phát từ mục tiêu giáo dục cấp Tiểu học là giúp học sinh hình thành và phát triển những yếu tố căn bản đặt nền móng cho sự phát triển hài hòa về thể chất và tinh thần, phẩm chất và năng lực góp phần hình thành nhân cách con người Việt Nam xã hội chủ nghĩa, bước đầu xây dựng tư cách và trách nhiệm công dân, chuẩn bị cho mục tiêu phát triển toàn diện ở những cấp học sau. Xuất phát từ thực trạng tổ chức HDTN nhằm phát triển phẩm chất cho HS ở các trường tiểu học và tại Trung tâm GDQP&AN. Xuất phát từ yêu cầu đổi mới giáo dục Tiểu học nhằm đào tạo thế hệ trẻ, thế

hệ của những con người năng động, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm và dám chịu trách nhiệm.

2.1.2. Nguyên tắc đề xuất biện pháp

Để các biện pháp tổ chức HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm GDQP&AN đảm bảo được hiệu quả, việc đề xuất các biện pháp được thực hiện dựa trên các nguyên tắc sau:

- Nguyên tắc thứ nhất là: Đảm bảo tính thống nhất và đồng bộ trong thực hiện mục tiêu giáo dục.

Trong quá trình thực hiện HĐTN thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm cần có sự thống nhất vì mục tiêu chung giữa các lực lượng giáo dục từ các cán bộ quản lý giáo dục tới phụ huynh, HS và đội ngũ lãnh đạo, cán bộ quản lý (CBQL), Giảng viên (GV), viên chức của Trung tâm.

- Nguyên tắc thứ hai là: Đảm bảo tính thực tiễn và khả thi.

Xuất phát từ định hướng đổi mới để đáp ứng mục tiêu giáo dục (GD), các biện pháp tổ chức HĐTN thông qua trò chơi quân sự cho HS phải dựa trên sự phát triển của nền giáo dục nói chung và thực tiễn nền giáo dục của tỉnh Thái Nguyên nói riêng. Việc tổ chức HĐTN nhằm phát triển phẩm chất HS thông qua trò chơi quân sự được tổ chức trực tiếp tại Trung tâm do vậy cần căn cứ vào những điều kiện thực tế của Trung tâm. Các biện pháp tổ chức HĐTN nhằm phát triển phẩm chất cho HS cũng cần căn cứ vào thực tiễn đặc điểm tâm lý lứa tuổi của HS, đặc điểm của HS các vùng trên địa bàn tỉnh để đưa ra những biện pháp tổ chức phù hợp, hiệu quả nhất.

- Nguyên tắc thứ ba là: Đảm bảo tính kế thừa.

Để có thể đề xuất được những biện pháp mới, góp phần nâng cao chất lượng cho chương trình HĐTN thì cần có sự phân tích, đánh giá những ưu điểm, nhược điểm của các biện pháp đã và đang thực hiện. Từ đó, tiếp thu các nội dung phù hợp và chỉnh sửa, bổ sung và hoàn thiện những nội dung chưa hoàn chỉnh để góp phần tổ chức HĐTN hiệu quả hơn. Đối với nội dung tổ chức HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thông qua trò chơi quân sự cần có sự kế thừa giữa các khối học đảm bảo cho nội dung được liền mạch, liên kết tránh sự trùng lặp. Đối với phương pháp và hình thức tổ chức HĐTN cũng cần có sự nghiên cứu đảm bảo sự kế thừa của những lần đã tổ chức. Những hình thức và phương pháp lựa chọn phù hợp với nội dung thì cần phát huy, nhân rộng thực hiện còn những phương pháp và hình thức chưa phù hợp cần có sự điều chỉnh, đổi mới để hoàn thiện và phù hợp hơn với nội dung của HĐTN.

2.2. Biện pháp tổ chức HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho học sinh tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại GDQP&AN Đại học Thái Nguyên

2.2.1. *Nâng cao nhận thức cho các lực lượng giáo dục về sự cần thiết khi tổ chức hoạt động trải nghiệm nhằm phát triển một số phẩm chất cho học sinh tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm.*

Một trong những biện pháp vô cùng quan trọng là biện pháp bồi dưỡng nâng cao nhận thức. Bởi vì, nhận thức là nền tảng của thái độ và hành vi của con người. Nhận thức đúng đắn sẽ dẫn đến thái độ và hành vi đúng đắn. Mục tiêu của biện pháp này chính là tuyên truyền nâng cao hiểu biết về ý nghĩa, sự cần thiết của tổ chức HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học, từ đó nâng cao tinh thần trách nhiệm, có những hành động thiết thực, cụ thể, tự giác trong công việc khi tổ chức chương trình HĐTN cho HS.

Để thực hiện tốt nội dung này cần tăng cường tuyên truyền, nâng cao nhận thức cho đội ngũ cán bộ quản lý, GV, HS và các lực lượng xã hội về tầm quan trọng, ý nghĩa của HĐTN đối với giáo dục phát triển phẩm chất cho HS. Từ đó, khơi dậy ý thức trách nhiệm của đội ngũ CBQL và GV; sự tích cực tham gia hưởng ứng của các em HS và đặc biệt là sự phối hợp giữa các LLGD trong và ngoài Trung tâm trong tổ chức HĐTN.

2.2.2. *Tổ chức bồi dưỡng nâng cao kỹ năng tổ chức trò chơi quân sự nhằm phát triển một số phẩm chất cho học sinh tiểu học.*

Trong chương trình HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm GDQP&AN thì nguồn nhân lực là yếu tố có tính chất quyết định đến thành công của mỗi hoạt động, do vậy, việc xây dựng đội ngũ cán bộ, GV có trình độ, năng lực và kỹ năng tổ chức là một trong những biện pháp vô cùng quan trọng. Hầu hết CBQL, GV trong Trung tâm đều nhận thấy ý nghĩa của chương trình HĐTN là một hoạt động giáo dục nhằm hình thành và phát triển năng lực, phẩm chất cho HS. Nhưng trên thực tế, trình độ, năng lực, kỹ năng tổ chức của một số giáo viên chưa đáp ứng được yêu cầu nhiệm vụ, nhất là đội ngũ giáo viên trẻ còn thiếu kinh nghiệm, kỹ năng khi tiến hành các hoạt động tập thể và gặp nhiều khó khăn khi giải quyết về yếu tố tâm lý đối với HS, dẫn đến hiệu quả tổ chức HĐTN là chưa cao.

Vì thế, việc bồi dưỡng trình độ chuyên môn, trang bị kiến thức đồng thời rèn luyện, nâng cao kỹ năng tổ chức trò chơi là nhiệm vụ được đặt ra

hết sức cấp bách đối với đội ngũ CBQL, GV tham gia HĐTN. Cần khơi dậy ý thức trách nhiệm tự học, tự rèn luyện của mỗi CB, GV để chất lượng đội ngũ của Trung tâm ngày càng nâng cao, góp phần vào thành công của chương trình.

Để tổ chức chương trình HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS thông qua trò chơi quân sự thì yêu cầu GV phải có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ và kỹ năng tổ chức tốt các hoạt động, đặc biệt là kỹ năng tổ chức trò chơi. Cụ thể, cần xây dựng đội ngũ nắm chắc lý thuyết, kỹ năng thực hành tốt và nhiệt huyết với chương trình. Từ đó, thông qua nội dung các trò chơi quân sự trong HĐTN tại Trung tâm sẽ góp phần phát triển, nâng cao chất lượng giáo dục phẩm chất cho HS tại các trường tiểu học.

2.2.3. Tổ chức biên soạn hệ thống các trò chơi quân sự nhằm phát triển một số phẩm chất cho học sinh Tiểu học

Chương trình HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thông qua trò chơi quân sự thì hệ thống các trò chơi quân sự cần được đầu tư xây dựng, nội dung các trò chơi là một trong những yếu tố quan trọng, quyết định đến mục tiêu phát triển phẩm chất cho HS của chương trình. Hệ thống các trò chơi quân sự có phong phú, hấp dẫn, phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi HS thì mới thu hút được HS tham gia, nội dung các trò chơi phù hợp với mục tiêu phát triển phẩm chất cho HS, điều đó đồng nghĩa với HĐTN được tổ chức thành công.

Từ nghiên cứu, đánh giá những ưu điểm, tồn tại của việc thực hiện HĐTN nhằm phát triển phẩm chất cho HS tại các trường tiểu học chúng tôi nhận thấy việc xây dựng hệ thống các trò chơi quân sự dựa trên sự chất lọc những nội dung phù hợp, nghiên cứu, sửa đổi những nội dung chưa phù hợp. Với biện pháp này, người được giao nhiệm vụ xây dựng, biên soạn trò chơi cần căn cứ vào mục tiêu giáo dục chung, căn cứ vào mục tiêu của HĐTN, căn cứ vào nội dung giáo dục kiến thức quốc phòng an ninh cho HS tiểu học. Để phù hợp với điều kiện thực tế của Trung tâm thì cần có sự đổi mới, điều chỉnh nhưng cũng cần tuân thủ đúng quy định của chuyên môn, đảm bảo tính hệ thống, có sức hấp dẫn với HS và tránh trùng lặp gây nhàm chán.

Đối với biện pháp này cần xây dựng hệ thống trò chơi quân sự xuất phát từ mục tiêu giáo dục một số phẩm chất cho HS tiểu học, bám sát vào nội dung giáo dục kiến thức quốc phòng an ninh cho HS tiểu học để lựa chọn, xây dựng những trò chơi quân sự phù hợp với mục tiêu, phù hợp với

nhu cầu của các nhà trường, căn cứ vào điều kiện hiện có của Trung tâm. Từ đó, trên cơ sở kế thừa những tài liệu, nội dung các chương trình đã và đang tổ chức tại Trung tâm sẽ xây dựng hệ thống trò chơi quân sự phong phú, đảm bảo chuẩn kiến thức, kỹ năng, phù hợp với đặc điểm tâm lý lứa tuổi HS. Ngoài ra, hệ thống trò chơi quân sự cần bảo đảm sự liên kết, liên mạch giữa các khối học, trò chơi có cấp độ tăng dần về độ khó, phù hợp với từng khối học. Như vậy, việc xây dựng, biên soạn hệ thống trò chơi quân sự cần căn cứ vào nội dung của những khối học trước, để chọn lựa những nội dung phù hợp cho khối học tiếp theo; đồng thời cần rút kinh nghiệm từ những chương trình trước để phát huy những nội dung hay, điều chỉnh những nội dung chưa được đánh giá cao, đảm bảo hệ thống trò chơi quân sự có tính kế thừa, đổi mới và thu hút đối với HS.

2.2.4. Xây dựng quy trình phối hợp giữa Trung tâm - Nhà trường - Gia đình trong tổ chức hoạt động trải nghiệm cho học sinh tại Trung tâm.

Khi tổ chức được một chương trình HĐTN sử dụng trò chơi quân sự góp phần phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thì cần có sự phối hợp của các lực lượng giáo dục (LLGD) giữa Trung tâm GDQP&AN Đại học Thái Nguyên với các trường tiểu học, sự ủng hộ, hợp tác của các bậc phụ huynh HS và các em HS. Việc phối hợp chặt chẽ giữa 3 lực lượng: Nhà trường - Trung tâm - Gia đình chính là tạo nên sự thống nhất về quan điểm, mục tiêu, nội dung, hình thức tổ chức và các điều kiện đảm bảo phục vụ cho các hoạt động trong chương trình HĐTN.

Nếu chỉ đạo, tổ chức tốt sự phối hợp thì việc triển khai HĐTN cho HS tiểu học sẽ có nhiều thuận lợi và ngược lại; do đó, trong quá trình tổ chức cần xác định các kênh phối hợp sao cho hiệu quả nhất. Trên thực tế hiện nay trong công tác phối hợp trong các hoạt động của Trung tâm cho thấy, việc nâng cao hiệu quả công tác phối hợp, xây dựng kế hoạch phối hợp, xác định cụ thể nội dung, trách nhiệm và xây dựng quy trình phối hợp giữa Trung tâm và các LLGD khác là giải pháp cấp bách, quan trọng và là điều kiện giúp nâng cao hiệu quả chương trình HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên.

Căn cứ vào mục tiêu của biện pháp này để tổ chức được một chương trình HĐTN sử dụng trò chơi quân sự góp phần phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thì có sự tham gia của các LLGD khác nhau, trong đó Trung tâm GDQP&AN là đơn vị trực tiếp tổ chức, thực hiện chương trình

còn các nhà trường chính là đơn vị trung gian, làm cầu nối. Do đó, để thực hiện tốt chương trình thì cần làm tốt công tác phối hợp giữa Trung tâm và các trường tiểu học.

2.2.5. Tăng cường đầu tư cơ sở vật chất và bảo đảm các điều kiện để tổ chức hoạt động trải nghiệm cho học sinh tại Trung tâm.

Đối với bất kỳ hoạt động giáo dục nào được tổ chức trong nhà trường thì đều cần có sự hoàn chỉnh về cơ sở vật chất, trang thiết bị dạy học và nguồn lực tài chính. Đối với chương trình HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm GDQP&AN Đại học Thái Nguyên thì việc tăng cường cơ sở vật chất (CSV) và thiết bị dạy học và một số điều kiện nhất định là yếu tố cần thiết, ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả chương trình. Nó sẽ góp phần quan trọng trong việc tạo ra hiệu ứng, sự hứng thú và tích cực hơn trong tham gia các hoạt động của chương trình.

Để thực hiện tốt, cần triển khai một số nội dung như sau: Triển khai các hoạt động nhằm đảm bảo kinh phí, CSV và thiết bị dạy học cho các hoạt động trong quá trình tổ chức chương trình HĐTN. Cần xác định nhu cầu sử dụng CSV và thiết bị dạy học của CBQL, GV và HS trong quá trình tổ chức chương trình HĐTN. Kiểm kê số lượng, đánh giá chất lượng của hệ thống CSV, trang thiết bị hiện có của Trung tâm. Lập kế hoạch tu sửa, sửa chữa (những trang thiết bị hỏng) và dự trù xây dựng, mua sắm bổ sung CSV và trang thiết bị cần thiết để phục vụ cho quá trình tổ chức HĐTN tại Trung tâm. Có kế hoạch bảo quản, sử dụng CSV và trang thiết bị dạy học trên cơ sở hiệu quả, tránh lãng phí.

Triển khai các hoạt động nhằm thiết lập và duy

trì môi trường thuận lợi để tổ chức chương trình HĐTN cho HS. Triển khai các hoạt động đánh giá tác động tích cực và tiêu cực đến Trung tâm từ môi trường xã hội (văn hóa xấu, dịch bệnh, tệ nạn xã hội,...) và môi trường tự nhiên (địa hình, sinh thái, thời tiết, khí hậu, thiên tai,...) có tác động đến quá trình tổ chức HĐTN cho HS.

Tất cả các LLGD của Trung tâm tạo dựng và duy trì môi trường văn hóa sư phạm quân sự của Trung tâm với hệ thống những niềm tin, giá trị cốt lõi, sứ mạng, tầm nhìn, chuẩn mực ứng xử, những kỳ vọng, thói quen, truyền thống, thương hiệu của Trung tâm. Tham gia các hoạt động hạn chế các bất lợi từ môi trường xã hội (dịch bệnh, tệ nạn xã hội,...) và môi trường tự nhiên (thời tiết, khí hậu,...) đến các hoạt động trong quá trình tổ chức HĐTN cho HS tại Trung tâm.

III. KẾT LUẬN

Để tổ chức đạt hiệu quả cao chương trình HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm GDQP&AN Đại học Thái Nguyên cần nghiên cứu và thực hiện tốt các biện pháp trên.

Những biện pháp được đề xuất để tổ chức HĐTN nhằm phát triển một số phẩm chất cho HS tiểu học thông qua trò chơi quân sự tại Trung tâm là có căn cứ khoa học và thực sự khả thi, hiệu quả trong điều kiện hiện nay. Tuy nhiên, đây mới là những kết quả nghiên cứu ban đầu, những biện pháp được đề xuất khảo nghiệm ở một thời điểm nhất định. Chính vì vậy, những kết quả nghiên cứu ở trên cần có thêm thời gian để bổ sung, hoàn thiện mới đáp ứng được thực tiễn khi tổ chức HĐTN cho HS tiểu học trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên tại Trung tâm GDQP&AN Đại học Thái Nguyên hiện nay.

Tôi xin được trân trọng cảm ơn Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên đã cấp kinh phí hỗ trợ cho nghiên cứu này!

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Thông tư 01/2017/TT-BGDĐT ngày 13/01/2017 của Bộ trưởng Bộ giáo dục và Đào tạo về việc Hướng dẫn giáo dục quốc phòng và an ninh trong trường tiểu học, trung học cơ sở.

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT ngày 18 tháng 3 năm 2020 về Chương trình Giáo dục quốc phòng và an ninh trong trường Trung cấp SP, cao đẳng SP và cơ sở giáo dục Đại học.

Hà Thị Kim Linh (2012), *Sử dụng trò chơi dân gian nhằm giáo dục đạo đức cho học sinh tiểu học miền núi Đông Bắc*, Luận án tiến sĩ Khoa học giáo dục, Đại học Thái Nguyên.

Trần Hoàng Tinh (2015), *Trò chơi quân sự trong giáo dục quốc phòng, an ninh - một hoạt động ngoại khóa nhằm góp phần rèn luyện tính kỷ luật cho sinh viên*, Tạp chí giáo dục, Số 372.

Tần Thị Thu Hà (2017), *Quản lý hoạt động trải nghiệm sáng tạo ở trường phổ thông dân tộc nội trú Điện Biên*, Luận văn thạc sĩ khoa học giáo dục, ĐHSPT Hà Nội.

Trần Hoàng Tinh (2019), *Nghiên cứu tổ chức hoạt động ngoại khóa tại Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên cho học sinh tiểu học, trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Thái Nguyên*, Đề tài khoa học cấp Đại học, Thái Nguyên.